

V „Jadranskih biserih“ je bil zopet začel iskati pota nazaj na ono polje, kjer je s tako silo in takim uspehom začel, k narodni baladi. Posrečilo se mu ni. To zadnjo njegovo dobo je Prijatelj (str. 44) zelo lepo označil in obenem pravično odmeril Aškercu, kar je njegovega: „Njegovi ‚Jadranski biseri‘ so bili prepesnjevanje samega sebe, njegovo zgodovinarstvo je vzbujalo občutek napreženega iskanja snovi, iz njegovega stikanja po ‚junakih‘ se je preveč vsiljeval program, iz tona njegovih literarnih satir je zvenelo več samovšečne nezmotljivosti nego pesniškega okusa, kar je samo pospešilo, da ga je začela naša moderna, nazadnje tudi na usta Zupančiča izrecno odklanjati. Padla je takrat marsikatera pikra beseda, ki bi se dares ne glasila več tako ostro. Danes, ko se zavedamo, da v naših čustvih, mislih in poetičnem izrazu našem v visoki meri živi in nesmrtno dalje snuje in kuje naš veliki obrazni in izrazni realistični oblikovatelj Aškerc, vemo in izpovedujemo, da je samo nov val prepljusnil prejšnjega, a mogel je to storiti le na njegovih mogočnih ramah.“

J. A. G.

Gangl Engelbert: Zbrani spisi za mladino. Šesti zvezek.

Marljivi mladinski pisatelj Engelbert Gangl podaja v tej zbirki poleg „Pesmi mladine“ devet povesti. „Pesem mladine“ razvija idejo, da je mladina, prežeta z ljubeznijo do rodne zemlje, nepremagljiva vojska. Škoda samo, da ni te ideje položil v tri, štiri krepke kitice, ki bi gotovo našle svojega skladatelja; s tem bi bil pisatelj namen dosežen vse bolj, nego ga dosega pesem v sedanji obliki, ko je razblinjena na sto in še več verzov. — Snov povestim je namenoma preprosta; pisatelju je bilo očito do tega, da zadene otroški ton. Časih ga je zadel, večkrat ga pa tudi ni. Največ škoduje Ganglovim spisem vobče to, da je vse preveč besed, pa vse premalo vsebine. Otrok ne mara olepotičenega pripovedovanja; v otrocih, ki nastopajo v povesti, išče samega sebe, zato pa morajo biti ti otroci tudi res tako nebeško naivni, kakor so časih v resničnem življenju. S tega stališča gre povesti „Dve pismi“ prednost mimo vseh drugih. Če mali Vladimir piše snegu, naj vendar že pride, in če potem, ko ostane njegov poziv brezuspešen, po očetovem nasvetu piše Bogu, ki res pošlje sneg; se to dobro sklada z otroško psiho in povest je dobra tudi zategadelj, ker je izjemoma dikcija v njej preprosta in koncizna. Povesti „Pri Makovih“ in „Dolgi prsti“ imata vzgojno tendenco, ki govori sama zase, ne da bi bila nalašč poudarjena; druge povesti niso zasnovane na izraziti ideji, razen povesti „Boštjančičeva hiša“, ki nazorno opisuje pošten slovenski dom. „Bolna Minka“ in „Za žogo — po nosku“ naj učinkujeta humorno; ali zlasti druga je neprostovoljno naivna. „Umetnica“ je brez prave vsebine, „Pozabljeni Tonček“, dasi v prvem delu toplo občuten, brez krepkega konca in zato nezaokrožen; povest „Logarjevi“ je predolgovezna in poleg tega je ves njen uvod popolnoma odveč. — V stilističnem oziru je treba najprej omeniti, da Gangl dosledno napačno rabi pogojnik preteklega časa, ki se ne glasi *bi*, ampak *bi bil*; take napačne konstrukcije glej na str. 13., 32., 46., 56., 60., 70., 86., 87. in 92. Pavlekova želja, da bi bil „tako velik, kakor so ameriške hiše“ (18), je nenaravna; otrok si pač lahko želi, da bi bil velik, kakor je oče, starejši brat ali recimo velikan, o katerem mu govori pravljica, nikoli pa take želje ne umerja po hišah. „Doslej so vaščani mislili, da se priuče igranju na tako imenitno glasbilo (klavir) le gosposki otroci, a Lenka jih je prepričala o obratnem“ (58). Zakaj bi tukaj ne stalo: „... a Lenka jih je prepričala, da se

mu priuče tudi kmetiški“? Stavek: „Jožek in Minka sta visela z gorko ljubeznijo na svojih starših“ (86) smrdi po nemškem slogu ter je brez potrebe zveržen; komur je do naravnega izražanja, bi kratko dejal: „Jožek in Minka sta jako ljubila starše“. Stavek: „Potem boš tudi znal vrednost pridobljenega ceniti“ (91) naj bolje slove tako-le: „Potem boš tudi cenil vrednost tega, kar si pridobil“. Stavek: „Gospodar in sin sta tekmovala, od koga bodo posli hitreje in plodonosneje izvrševani“ (95) je do jedra neslovenski ter naj se glasi: „Gospodar in sin sta tekmovala, kdo bo posle izvrševal hitreje in plodonosneje“. — Glede nekaterih slovničnih oblik bodi omenjeno to-le: „lahko“ kot prislov ima v drugi stopnji „laže“ (ne „lažje“, 57, 92); namesto „jabolčen cvet“ (28) stoj pravilno „jabolkov cvet“; namesto „ovenele rože“ (40), „ovenela roka“ (62) „uvele rože“, „uvela roka“. Ime „Vladimir“ se sklanja „Vladimira“, ne „Vladimirja“. Namesto „pojdi pogledat“ (57) stoj pravilno „pojdi gledat“, ker se namenilnik tvori samo iz nedovršnih glagolov. V stavku: „Zraven sede učitelj, star, prijazen gospod“ (57) morata imeti oba pridevnika določeno obliko, ker se je o tem starem, prijaznem gospodu že govorilo na str. 54. V stavku: „To je šlo tako naprej“ (61) naj se „naprej“ nadomesti z „dalje“. Sad se navadno utrga, ne odtrga (69). V stavku: „(Jabolka) se smejejo vsakemu, kdor gre mimo, in vabijo vsakega, kdor dvigne pogled“ (70) so vsi zaimki napačno rabljeni; čitaj pravilno: „... vsakomur, ki gre mimo... vsakogar, ki dvigne pogled“. Nadalje stoj: namesto „bosonog“ (70) kratko „bos“; namesto „vsak pameten človek“ (72) „vsak pametni človek“; namesto „izgrešila“ (80) „zgrešila“; namesto „kraljevi Zagreb“ (99) „kraljevski (ali kraljev) Zagreb“.

A. Funtek.

Marko Senjanin, slovenski Robinzon. Po angleškem izvirniku priredil *Jan Baukart*. Ljubljana 1920. Natisnila in založila „Učiteljska tiskarna“. 158 str.

Aprila 1719. leta je izšla v Londonu knjiga, ki je postala v kratkem času znana po vsem svetu in bila prevedena neštetokrat v skoraj vse jezike. Nje skromni naslov se je glasil „The life and surprising adventures of Robinson Crusoe“ (Življenje in čudoviti doživljaji Robinsona Crusoeja). To je bil prvotni Robinzon, katerega doživljaje je vsakdo izmed nas v zlatih časih otroške mladosti v Parapotovem prevodu vedno iznova prebiral in se ob njih zasanjal v daljne, nedosežne kraje in čase. Saj še Macaulay pravi: „Kdo se ne spominja z otožnostjo, kako je prvič čital Robinzona Crusoeja?“

Za 200letnico te knjige smo tudi Slovenci dobili „svojega“ Robinzona; pravim „svojega“, ker prevode angleškega smo že imeli. Kakor so Nemci bolj ali manj tesno držeč se izvirnika, ali pa tudi popolnoma prosto, priredili celo vrsto nemških Robinzonov, tako so tudi vsi drugi narodi prirejali svojim odnošajem primerne lastne Robinzone in nazadnje smo ga dobili tudi mi. Kakor pravi izdajatelj, ga je „priredil po angleškem izvirniku“. Kako ga je priredil, si hočemo malo natančneje ogledati.

Ime našega Robinzona, Marko Senjanin, se bo pač vsakemu zdelo neslovensko in to je menda prireditelj tudi čutil, ko je napisal v predgovoru, da „je Marko Senjanin slovenski Robinzon in v neki meri jugoslovanski“. Že v prvih vrsticah knjige zvemo, zakaj se tako naziva. Njegov oče je bil iz Senja v hrvaškem Primorju. Zaradi tega so ga nazivali Senjanina in to ime je rodbini, ki je živela v Trstu, ostalo. Tako je prireditelj prekrstil Robinzona Kreutznaerja,